

**ИЖТИМОЙ ТАДҚИҚОТЛАР
ЖУРНАЛИ**
1-МАХСУС СОН

**ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ
ИССЛЕДОВАНИЙ**
СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК-1

**JOURNAL OF
SOCIAL STUDIES**
SPECIAL ISSUE-1

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Сеитов Азамат Пулатович
доктор социологических наук
(Doctor of sociology DSc)

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Сабирова Умида Фархадовна
кандидат социологических наук
(Candidate of sociology PhD)

Ижтимоий тадқиқотлар журнали таҳририй маслаҳат кенгаши
International Editorial Board of the Journal of Social Studies
Международный редакционный совет журнала Социальные исследования

Исмаилов Алишер Агзамович
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси
хузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши
курашиш бошқармаси ходими, иқтисод
фанлари доктори

Мирзахмедов Абдирашид Мамасидикович
Наманган муҳандислик-технология
институтининг ижтимоий-гуманитар фанлар
кафедраси доценти, фалсафа фанлари
доктори

Каланова Сабохат Мурадовна
Ўзбекистон миллий университети, Ижтимоий
иш кафедраси, социология фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD), доцент в.б.

Акулич Мария Михайловна
Доктор социологических наук, профессор.
Тюменский государственный университет.
Россия

Ахмедова Феруза Медетовна
Ўзбекистон миллий университети,
Социология кафедраси, Социология фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD)

Қандов Баҳодир Мирзаевич
Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини
механизациялаш муҳандислари институти
фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори
(PhD)

Алимухамедова Нодира Ядгаровна
Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини
механизациялаш муҳандислари институти катта
ўқитувчиси

Махкамов Қодиржон Одилжонович
Наманган давлат университети
Ижтимоий иш кафедраси, социология фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Бекмуродов Мансур Бобомуродович, Каримов Бобир Шаропович МЕЎР ТУШУНЧАСИНИНГ ИЖТИМОЙ МУНОСАБАТЛАРНИ КОНСЕНСУС ДАРАЖАСИДА ЮКСАЛТИРИШДАГИ РОЛИ.....	5
2. Vakhob Kuchkarov Xoshimovich, Botir Dulanov Erqulovich THE COMBINATION OF POLITICAL CONSCIOUSNESS AND INNOVATIVE THINKING IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	16
3. Алимухамедова Нодира Ядгаровна ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ГЕНДЕР МУАММОЛАРИ.....	25
4. Гаффорова Мавлюда Қурбонбоевна ЗАМОНАВИЙ ШАРОИТДА РАЎБАР АЁЛ ИМИЖИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ.....	33
5. Мадрахимов Алишер Махамадibroхимович “ЗЎРАВОНЛИК” ТУШУНЧАСИГА СОЦИОЛОГИК ЁНДАШУВ.....	41
6. Кодирова Шарифахон Асратуллоевна КОМПЕТЕНЦИИ МОЛОДЫХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ НА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЕ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ОБРАЗА ВЛАСТИ В СОЗНАНИИ ГРАЖДАН.....	49
7. Бердимуратов Марат Есемуратович «ИШГА МАРЎАМАТ» МОНОМАРКАЗИ – ЁШЛАР БАНДЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДАГИ ЯНГИ ТИЗИМ СИФАТИДА.....	63
8. Камилов Фарход Облакулович СОЦИОЛОГИЯДА “ИЖТИМОЙ МОСЛАШУВ” ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ЎРГАНИЛИШИ.....	72
9. Сияева Гулнора Ашрафовна СОЦИОЛОГИК ДИСКУРСНИ ТАДҚИҚ ЭТИШНИНГ НАЗАРИЙ-МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ.....	80
10. Абдувалиев Фатхулла МИГРАНТЛАРНИНГ ТАЪЛИМ МУЎИТИГА МОСЛАШУВИ: СОЦИОЛОГИК ТАЎЛИЛ.....	94
11. Абдуразакова Камолахон Юсуповна ЎЗБЕКИСТОН – ҚОЗОЎИСТОН ДАВЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРНИНГ МУСТАЎКАМЛАШДА МИЛЛИЙ МАНФААТЛАРНИНГ ЎРНИ.....	105
12. Мурзаева Шахло Бахтиёрвна ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА ҚИРЎИЗ РЕСПУБЛИКАСИ ҲУДУДЛАРАРО ҲАМКОРЛИГИНИ БЕЛГИЛАБ БЕРУВЧИ АСОСИЙ ОМИЛЛАР.....	113
13. Муминова Гульноза Мансуровна ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ.....	121

14. Салимсакова Нилуфар Салиховна, Хусанбаева Юлдуз Бахтияровна СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА КАК СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН.....	131
15. Хашимова Гузал Фатхуллаевна, Султанова Лола Батировна СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ В РАМКАХ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ.....	139
16. Каланова Сабохат Мурадовна, Саидахмадова Мардонахон Комил кизи, Холмуродов Ғулом Ўткир уғли АВЛОДЛАРАРО МУНОСАБАТЛАР МУАММОСИНИНГ МЕТОДОЛОГИК ВА НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ.....	147
17. Махкамов Қодиржон Одилжонович ТАРИХИЙ ОНГ: МИЛЛИЙ ИЖТИМОЙ ХОТИРАНИНГ АСОСИ СИФАТИДА.....	158
18. Рашанова Гулҳаё Абдикахаровна ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ОЛИЙ ТАЪЛИМ ОЛИШЛАРИГА КЎМАКЛАШИШДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИНИНГ РОЛИ.....	167
19. Акилова Ўғилхон Мирзапаясовна ЯНГИЛАНАЁТГАН ЖАМИЯТ МАЪНАВИЙ ОМИЛЛАРИ ТАЪСИРЧАНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ РОЛИ.....	174
20. Сабинова Умида Фархадовна, Аликариева Аълохон Нуриддиновна МАТЕМАТИК УСУЛЛАР ВА МОДЕЛЛАР ОЛИЙ ТАЪЛИМ СИФАТИНИ МОНИТОРИНГ ҚИЛИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА.....	181
21. Абдурахмонова Манзура Манафовна МАКТАБЛАРДА САМАРАЛИ ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛИШ УЧУН ЖАМОАТЧИЛИК ФИКРИНИ ЎРГАНИШ ЗАРУРИЯТИ.....	192
22. Мўминов Зокиржон ИЧКИ МИГРАЦИЯ ЖАРАЁНЛАРИДА КАСБИЙ МОБИЛЛИКНИНГ ПАРАДИГМАЛ ЎЗГАРИШЛАРИ.....	200
23. Асамова Умида Абдурашитовна УЧЕБНЫЕ ЦЕНТРЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ УЗБЕКИСТАНА.....	207
24. Пак Полина Вадимовна ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ О НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ НЕКОММЕРЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЯХ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ИМИ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ.....	214
25. Абдусатторов Мансур ХАЛҚ БИЛАН МУЛОҚОТНИНГ ЯНГИ ТИЗИМИ.....	224

ИЖТИМОЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

Бердимуратов Марат Есемуратович,
Тошкент давлат аграр университети Нукус
филиалининг Буюртмалар портфелини
шакллантириш, битирувчиларни ишга
тақсимлаш ва мониторинг бўлими бошлиғи
e-mail: mberdimuratov8@gmail.com

«ИШГА МАРҲАМАТ» МОНОМАРКАЗИ – ЁШЛАР БАНДЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДАГИ ЯНГИ ТИЗИМ СИФАТИДА

For citation: Berdimuratov Marat, Monocenters welcome to work as a new system of youth employment. Journal of Social Studies. 2021, Special Issue 1, pp. 63-71

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2021-SI-1-7>

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Камбағал ва ишсиз фуқароларни тадбиркорликка жалб қилиш, уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш ва касб-хунарга ўқитишга қаратилган ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПК-4804-сонли қарори мазмуни таҳлил қилинган. Мазкур Қарор асосида ташкил этилган «Ишга марҳамат- мономарказлари» Давлат Дастурига асосан мамлакатимизда меҳнат бозорининг самарали механизмларини жорий қилиш, аҳолининг ишчанлик фаоллигини ошириш, камбағал ва ишсиз фуқароларни замонавий касб-хунарга тадбиркорлик кўникмаларига ўқитиш, шу асосда уларни доимий даромад келтирадиган меҳнат ва тадбиркорлик фаолиятига жалб қилиш орқали бандлигини таъминлаш мақсадида мамлакатимизда ёшлар билан ишлашнинг янгича тизими жорий қилинди. Шунингдек, барча ҳудудларда ёшлар бандлиги таъминлашга устувор масала сифатида эътибор қаратилиши тўғрисида маълумотлар келтирилган.

Калит сўзлар: Мономарказ, касбий кўникма, бандлик, ишсиз фуқаролар, WorldSkills стандартлари, меҳнат бозори, касбий кўникма

Бердимуратов Марат Есемуратович

Начальник отдела формирования портфеля
заказов, распределения и мониторинга выпускников Нукусского
филиала Ташкентского государственного аграрного университета

МОНОЦЕНТРЫ “ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ НА РАБОТУ” - КАК НОВАЯ СИСТЕМА ТРУДОУСТРОЙСТВА МОЛОДЕЖИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье затрагиваются вопросы содержания Постановления Президента Республики Узбекистан № ПП-4804 «О дополнительных мерах по привлечению к

предпринимательству, повышению трудовой активности и профессиональному обучению малоимущих и безработных граждан, а также по обеспечению занятости населения».

В целях внедрения эффективных механизмов рынка труда, повышения деловой активности населения, обучения малоимущих и безработных граждан современным профессиональным и предпринимательским навыкам, обеспечения их занятости путем вовлечения в трудовую и предпринимательскую деятельность, приносящую постоянный доход, в соответствии с государственной программой «Ишга мархамат - мономарказлари», организованной на основе указанного постановления, в нашей стране внедрена новая система работы с молодежью. Также представлена информация о том, что во всех регионах уделяется огромное внимание на такую приоритетную проблему как обеспечение занятости молодежи.

Ключевые слова: Моноцентры, профессиональные навыки, занятость, безработные граждане, стандарты WorldSkills, рынок труда

Berdimuratov Marat Esemuratovich

Head of the Order Portfolio Formation, Allocation and
Monitoring of Graduates of the Nukus Branch of
the Tashkent State Agrarian University

MONOCENTERS WELCOME TO WORK AS A NEW SYSTEM OF YOUTH EMPLOYMENT

ANNOTATION

This article refers to the content of the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan PD-4804 "On additional measures to attract poor and unemployed citizens to entrepreneurship, increase labor activity and professional training, as well as to ensure employment of the population". In order to introduce effective mechanisms of the labor market, increase the business activity of the population, train the poor and unemployed citizens in modern professional and entrepreneurial skills, and ensure their employment by engaging them in labor and entrepreneurial activities that bring a constant income, in accordance with the state program "Monocenters- Welcome to work", organized on the basis of this resolution, a new system of work with young people has been introduced in our country. It is also reported that in all regions, the priority issue will be given to ensuring the employment of young people.

Key words: monocenter, professional skills, employment, unemployed citizens, Word Skills standards, job market

КИРИШ. Юртимизда ёшлар масаласига алоҳида эътибор билан қаралиши бугунги кунда нафақат юртимизда, балки жаҳон давлатлари орасида ҳам эътироф этилмоқда. Ёшларнинг интеллектуал салоҳияти, касбий маҳоратлари, билим ва кўникмалари давлат томонидан муносиб рағбатлантирилиб келинмоқда. Уларга ажратилган имтиёзли кредитлар, турли танловлар, давлат грандлари, янги бўш иш ўринлари яратиш каби ҳаракатлар юртбошимиз томонидан қатъий тартиб асосида назоратга олинган. Бу ўз навбатида, ёшларнинг ишсизлик даражаси ошиб кетишига ва ёшларнинг касбий саводсизликка учрамаслигига ёрдам беради. Ёшларни меҳнат бозорига ўргатиш, уларни иш билан таъминлаш, ишсиз фуқаролар сонини камайтиришда эскича тарздаги эълон ва шиорлар бугунги кунга келиб ўзини оқламай қолди. Нодавлат касб-ҳунарга ўқитиш муассасаларини ташкил этиш учун Вазирликнинг «Ишга мархамат» мономарказлари ташкил қилиниши иш сифатининг ўсишига ва рекламани кучайтиришга хизмат қилади.

Нодавлат касб-ҳунарга ўқитиш муассасаларида таълим олган ҳамда WorldSkills ва бошқа халқаро стандартлар даражасида касбий малака сертификатини (Skills паспорти) олган битирувчиларга Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан касб-ҳунарга ўқиш ва малака имтиҳонини топшириш харажатларини қоплаш тадбиркорликка жалб этиш ва ўзини ўзи банд қилганлик учун рағбатлантириш субсидияларини ажратиш ва ўз бизнесини бошлаши учун имтиёзли кредит ажратишга йўлланма беради.

Бу орқали ёшларнинг ўзлари танлаган соҳанинг малакали мутахассиси бўлишликлари, касбий маҳоратни оширишлари ва ўзлари қизиққан соҳа учун етук кадр бўлиб чиқишлари кафолатланган бўлади.

Юртбошимиз Шавкат Мирзиёев томонидан олиб борилаётган давлат сиёсатлари марказида ёшлар ва уларни иш билан таъминлаш масаласи асосий ўринда туради. Давлат мутасадди ташкилотлари томонидан Камбағал ва ишсиз фуқароларни касб-хунарга ўргатиш ва уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш бўйича республика ишчи гуруҳи таркиби тузилиб, аҳоли бандлигини таъминлаш ва ишчи кучининг рақобатбардошлигини ошириш дастури ишлаб чиқилди. Бу ўз вақтида фуқаролар орасидаги камбағалликни ҳам олдини олади.

Мономарказ фаолиятининг афзаллик томонлари шундан иборатки, унда мнат бозорлари эҳтиёжларига мувофиқ келувчи 22 турдаги ишчи касблар ва хорижий тил ҳамда тадбиркорлик фаолиятини шакллантирувчи 2 ойдан 4 ойгача бўлган ўқув курслари ташкил қилинади. Қисқа вақт оралиғида ёшларнинг меҳнатга лаёқати, ишчанлик характери ижобий шаклланади.

АСОСИЙ ҚИСМ. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 11 августдаги ПҚ-4804-сонли «**Камбағал ва ишсиз фуқароларни тадбиркорликка жалб қилиш, уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш ва касб-хунарга ўқитишга қаратилган ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида**» ги Қарори асосидаги Давлат Дастурига асосан мамлакатимизда меҳнат бозорининг самарали механизмларини жорий қилиш, аҳолининг ишчанлик фаоллигини ошириш, камбағал ва ишсиз фуқароларни замонавий касб-хунар ва тадбиркорлик кўникмаларига ўқитиш, шу асосда уларни доимий даромад келтирадиган меҳнат ва тадбиркорлик фаолиятига жалб қилиш орқали бандлигини таъминлаш мақсадида мамлакатимизда ёшлар билан ишлашнинг янгича тизими жорий этилиб, унга кўра барча ҳудудларда уларнинг бандлиги таъминлашга устувор масала сифатида эътибор қаратилмоқда.[1]

Қарорга асосан, 2021 йил 1 январга қадар Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда «Ишга марҳамат» мономарказлари ташкил этилиб, бир ой муддатда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги тизимидаги касб-хунарга ўқитиш марказлари ташкил этилган.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда Тошкент шаҳри туманларида қисқа муддатли касб-хунарга ўқитиш курслари ташкиллаштирилиб, Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги билан биргаликда маҳалла аҳолисини касб-хунарга ўқитиш масканлари ташкилланиб, Вазирлик доимий равишда нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларини жалб қилиб, аҳолини меҳнат бозорида талаб юқори бўлган касблар, тадбиркорлик асослари ва хорижий тилларга ўқитишни ташкил этиш вазифаси белгиланган. Бунда, хусусий сектор имкониятларидан кенг фойдаланиш мақсадида нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларини ташкил этаётган хусусий инвесторларга қуйидагилар давлат ёрдами сифатида кўрсатилади:

- 1) нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларини ташкил этиш учун Вазирликнинг «Ишга марҳамат» мономарказлари ва касб-хунарга ўқитиш марказларининг, касб-хунарга ўқитиш муассасаларининг бинолари ёки уларнинг бир қисми ҳамда маҳаллий ҳокимият ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тавсиясига кўра бошқа бўш турган бинолар ёки уларнинг бир қисми оператив бошқарувга ёки узоқ муддатли имтиёзли ижарага олиниб, ўқув дастури ва ўқитувчиларни мустақил танлаш ҳуқуқи берилади;
- 2) касб-хунарга ўқитиш марказлари бинолари бир қисми берилган тақдирда мазкур марказларнинг ўқув жиҳозлари ва анжомлари имтиёзли равишда фойдаланишга топширилиб нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларида Бандликка қўмаклашиш давлат жамғармаси ҳисобидан ўқитиш учун давлат буюртмасининг кафолатланган энг кам даражасини белгилаш билан бирга нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасалари олинаётган давлат ёрдами эвазига қуйидагиларни таъминлайди:

-касб-хунарга ўқитиш ва кўникмаларни баҳолаш сифатининг ташқи ва миллий меҳнат бозори талабларига мослигини;

-ишсиз, камбағал фуқароларни касб-хунарга ўқитиш харажатларини Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси ҳисобидан тўланаётган давлат буюртмасининг миқдоридан оширмаслик;

-касбий кўникмалари баҳоланаётган фуқаролар тўғрисида маълумотларни Вазирликнинг Тасдиқланган малакага эга шахслар Миллий реестрига кўшиш учун тақдим этишни;

-нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларида таълим олган ҳамда WorldSkills ва бошқа халқаро стандартлар даражасида касбий малака сертификатини (Skills паспорти) олган битирувчиларга Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан қуйидаги имтиёзлар берилади:

-касб-хунарга ўқиш ва малака имтиҳонини топшириш харажатларини қоплаш;

-тадбиркорликка жалб этиш ва ўзини ўзи банд қилганлик учун рағбатлантириш субсидияларини ажратиш;

-ўз бизнесини бошлаши учун имтиёзли кредит ажратишга йўлланма бериш.

Камбағал ва ишсиз фуқароларни касб-хунарга ўргатиш ва уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш бўйича республика ишчи гуруҳи таркиби тузилиб, аҳоли бандлигини таъминлаш ва ишчи кучининг рақобатбардошлигини ошириш дастури ишлаб чиқилди.

Мономарказда ўқитиш харажатлари қуйидаги манбалар ҳисобидан қопланиши белгиланган:

-меҳнат органлари йўлланмаси билан юборилган ишсиз фуқароларни ўқитиш билан боғлиқ харажатлар Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари;

-бошқа фуқаролар учун — фуқароларнинг ўз маблағлари ёки ўз ишчиларини касбий малакасини ошириш учун (касбий ўқитиш, қайта ўқитишга) юборган иш берувчилар ёки янги ишчиларни касбга тайёрлаш учун буюртма берган ташкилотлар маблағлари ва қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан ўқитиш белгиланган.

Молия вазирлиги «Ишга марҳамат» мономарказларини касб-хунарга ўқитиш марказларини сақлаш, қайта таъмирлаш, асбоб-ускуна ва жиҳозлар билан таъминлаш ҳамда ўқитувчи ва ишлаб чиқариш таълим усталарининг иш ҳақларини тўлаш учун Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармасига Инқирозга қарши курашиш жамғармасидан 2020 йил учун ажратиладиган маблағларга қўшимча равишда 150 миллиард сўм маблағ ажратиш белгилаб қўйилган.

2021 йил 1 январдан бошлаб «Ишга марҳамат» мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари битирувчиларининг касбий малакасини WorldSkills стандартлари асосида баҳолаш, шунингдек баҳолашдан муваффақиятли ўтган битирувчиларга мамлакатимизда ва хорижий давлатларда тан олинган Skills паспорти берилиши йўлга қўйилиб ва касбий малакаси тасдиқланган битирувчиларнинг Ягона реестри шакллантирилди.

«Ишга марҳамат» мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари томонидан битирувчиларга берилган ўқишни тамомлаганликни тасдиқловчи ҳужжат ҳамда Skills паспорти ўрта махсус, касб-хунар таълими дипломи даражасига тенглаштирилиб, эгаллаган билимларни меҳнат фаолиятида амалга ошириш ҳуқуқини беради, бироқ, таълимнинг кейинги турини давом эттириш учун асос ҳисобланмайди.

«Ишга марҳамат» мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари фаолият йўналишлари Вазирлик томонидан белгиланиб, уларнинг фаолияти билан боғлиқ харажатлар, шу жумладан моддий-техник таъминлаш ва сақлаб туриш харажатлари Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари, хўжалик фаолияти натижасида тушган маблағлар ва қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 6 сентябрдаги «Профессионал таълим тизимини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5812-сон Фармонида мувофиқ касбга ўқитиш марказларини ташкил этиш учун Вазирлик тизимига берилган касб-хунар коллежларидаги хорижий грант ва кредитлар ҳисобига сотиб олинган жиҳоз ва ускуналардан ушбу касбга ўқитиш марказларида ишсиз ва банд бўлмаган аҳолини касб-хунарга ўқитиш мақсадларида фойдаланиб, ишсиз ва банд бўлмаган аҳолини,

шунингдек ташкиллаштирилган меҳнат миграцияси йўли билан хорижий мамлакатларда ишлаш учун кетаётган ва «labor-migration» дастурий мажмуасида рўйхатга олинган фуқароларни тадбиркорлик кўникмалари, хорижий тиллар ва касб-хунарга тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш учун кетишдан олдин давлат ёки нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларига, ишлаб чиқаришнинг ўзида ўқитиш учун ташкилот ҳамда «уста-шогирд» мактабларига Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан ҳар бир таълим олувчи учун бир ойда базавий ҳисоблаш миқдорининг 4 бараваридан ортиқ бўлмаган миқдорда грантлар ажратилиши белгиланиб, ҳудудий меҳнат органлари томонидан рўйхатга олинган ишсиз ва банд бўлмаган аҳолини Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан тадбиркорлик кўникмалари ва хорижий тилларга ўқитиш, касб-хунарга тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни давлат ёки нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларида, бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида ўқитиш учун ташкилот ҳамда «уста-шогирд» мактаблари билан тўғридан-тўғри шартномалар тузиш асосида амалга ошириш вазифалари белгиланган. Ёшларни “Устоз-шогирд” анъаналари асосида меҳнатга жалб қилиш нафақат улардаги касбга бўлган масъулиятни кучайтиради, балки ёшларни миллий менталитетга бўлган ҳурматини ҳам оширади. Касб сирларини ўрганишда назарий тушунчаларни билишнинг ўзи етарли эмас. Шунинг учун шартнома тузиш жараёнларида юқоридаги ҳолатларни инобатга олиш лозим.

Халқаро ҳамкорлик соҳасида Ўзбекистон Республикаси фуқаролари кўпчиликлари ташкил этган Россия Федерациясининг Москва, Санкт-Петербург, Қозон, Екатеринбург, Новосибирск шаҳарларида ва бошқа ҳудудларида давлат ҳамда нодавлат таълим муассасалари ва марказлари билан музокаралар олиб бориб, мазкур ҳудудларда меҳнат фаолиятини олиб бораётган Ўзбекистон Республикаси фуқароларини касб-хунарга ва рус тилига, айниқса, кечки пайт (иш вақтидан кейин) ўқитишни ташкил этиш, шу жумладан ўқитиш учун жой, ўқув қўлланмаси ва ўқув қуроллари билан таъминлаш бўйича ўзаро келишувларга эришилди. Бу Ўзбекистонлик фуқароларни Россия ҳудудидаги эркин меҳнат фаолиятини белгилаш билан бир қаторда инсонпарварлик механизмига асос бўла олади. Россия халқлар дўстлиги университети (РУДН), «Молодые профессионалы (WorldSkills Russia)» иттифоқи ҳамда бошқа таълим ва касбий малакани баҳолаш муассасалари билан Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Россия Федерациясида касб-хунарга ва рус тилига ўқитилишини ташкил этишда ҳамкорлик ўрнатиш чораларини кўриш мақсадида хорижда меҳнат фаолиятини олиб бораётган Ўзбекистон Республикаси фуқароларини ҳуқуқий, ижтимоий ва маданий-гуманитар қўллаб-қувватлаш, уларнинг меҳнат фаолияти учун қулай шарт-шароитлар яратиш бўйича таклифлар ишлаб чиқилиб Ўзбекистон Республикаси фуқароларини Россия Федерациясида касб-хунарга ва рус тилига ўқитиш харажатлари Вазирлик ҳузуридаги Хорижда меҳнат фаолиятини амалга оширувчи фуқароларни қўллаб-қувватлаш ҳамда уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш жамғармаси маблағлари ҳисобидан қопланиши назарда тутилган.

Камбағал ва ишсиз фуқароларни касб-хунарга ўргатиш ва уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш бўйича республика ишчи гуруҳи давлат ва нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларининг самарали фаолият юритишини ҳамда сифатли ва халқаро стандартларга жавоб берадиган касб-хунарга ўқитиш тизими жорий этилишини ташкиллаштирган. Шунингдек ишсиз ва банд бўлмаган аҳолини меҳнат бозорининг жорий ҳамда истиқболдаги эҳтиёжлари асосида қисқа муддатларда замонавий касбий кўникмаларга ўқитишнинг самарали дастурлари ишлаб чиқилиб, аҳолининг ижтимоий эҳтиёжманд тоифалари, айниқса, ногиронлиги бўлган шахсларни касб-хунарга тайёрлашда ва уларнинг бандлигини таъминлашда хусусий сектор вакиллари билан узвий ҳамкорлик қилиниб, уларни моддий қўллаб-қувватлаш масаласига эътибор қаратилиб, грантлар ажратилмоқда.

Давлат Дастурига кўра, барча ҳудудларда ёшларнинг бандлигини таъминлашга устувор масала сифатида эътибор қаратилади. **Аҳолининг кўп қатлами ёшлар эканлигини ҳисобга олган ҳолда, улар орасидаги ишга лаёқатсизликни олдини олиш, ўз эгаллаган касби бўйича кўникмаларни амалда қўллай олиш компетенциясининг ҳам шакллантириш**

муҳимлиги учун ҳам устувор масала. Давлат сиёсати даражасидаги бу вазифа натижасида ёшлар бандлиги таъминланар экан, улар орасида содир этилиши мумкин бўлган жиноятларнинг ҳам олди олинган бўлади.

«Ишга марҳамат-мономарказларида» ишсиз ёшлар икки, уч ва тўрт ойлик курсларни тугатгач, ўқувчилар мономарказ томонидан тақдим этилган малака сертификатига эга булади. Ва ўз йўналишида мустақил иш бошлаши мумкин. Эътиборлиси ушбу сертификат кабс-хунар коллежи дипломига тенглаштирилган. Асосан «Ишга марҳамат-мономарказига Ёшлар дафтари»га тушган ёшлар жалб қилинипти.

2021 йил 11 март куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ёшларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори бўйича Ёшлар билан ишлаш тизимини янги даражага олиб чиқиш, уларни ижтимоий-ҳукукий ва психологик қўллаб-қувватлаш, касб-хунарга ўргатиш ва бандлигини таъминлаш ишларини самарали ташкил этишнинг доимий молиявий манбаларини ва улардан фойдаланиш тартибини белгилаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарори асосида «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал этиш мақсадида туман ва шаҳарларда «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси ташкил этилиб, Қарор билан «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси тўғрисидаги намунавий низом тасдиқланди. Низомга кўра, «Ёшлар дафтари» жамғармаси маблағлари, жумладан, қуйидагиларга йўналтирилади:

- «Ёшлар дафтари»га киритилган моддий аҳволи қийин ёшларга БХМнинг 4 бараваригача миқдорда бир марталик моддий ёрдам кўрсатишга;
- ёшларни тадбиркорлик ва касб-хунарга ўқитиш бўйича нодавлат таълим ташкилотларига сарфланадиган харажатларнинг 75 фоизигача қисmini қоплашга;
- «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларга тадбиркорлик фаолияти ҳамда ўзини ўзи банд қилиш мақсадида нотураб жойнинг 12 ойгача ижара харажатларини кўпи билан бир йилда БХМнинг 25 бараваригача миқдорда қоплашга;
- «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларга тадбиркорлик фаолиятини бошлаш ва ўзини ўзи банд қилишга зарур бўлган асбоб-ускуналар ва меҳнат курулларини харид қилиш учун БХМнинг 40 бараваригача миқдорда субсидия ажратишга;
- мамлакатимиздаги ОТМда ўқиётган «Темир дафтар»га киритилган оилалар фарзандлари тўлов-контракт суммасининг 50 фоизигача, аммо БХМнинг 50 бараваридан ошмаган миқдорда тўлаб беришга;
- «Темир дафтар»га киритилган оилаларнинг аҳволи оғир бўлган бемор фарзандларига мамлакатда ёки хорижий давлатда даволаниш билан боғлиқ харажатларни БХМнинг 50 бараваридан ошмаган миқдорда қоплашга йўналтирилиши белгиланган[2].

Юртимизда ёшларнинг меҳнат бозорларида бандлигини таъминлаш масаласи бугунги кунда моддий эҳтиёж бўлиб қолмасдан, маънавий масала сифатида талқин қилиниши ҳам бежиз эмас. Ҳар қандай шахс юрт келажаги учун муносиб ҳисса қўшиши керак. Шундагина у фуқаролик ва инсонлик мезонларини бажарган бўлади. Ёшларни иш билан таъминлаш мураккаб жараён. Бу жараёнда ёшларнинг салоҳияти билан бир қаторда улардаги психологик хусусиятлар ҳам инобатга олинади. Иш берувчи ва ёш ходимлар ўртасида тузиладиган шартнома бандларида раҳбар ва ходим этикетларига амал қилиниши натижасида юқори самарага эришиш табиийдир.

МЕТОДОЛОГИЯ. Ёшлар маънавиятини шакллантириш, уларнинг жамиятдаги мавқеини тиклаш ва меҳнат бозорида ўз ўрнига эга бўлиш учун амалга оширилаётган давлат сиёсатлари ўз самарасини бермоқда. Бунинг биргина инновацион тарзда ташкил қилинган «Ишга марҳамат» Мономарказлар фаолияти мисолида кўрадиган бўлсак, бундай марказларда турли замонавий касблар асосида ёшларни иш билан таъминлаш бош масала қилиб белгиланган. Марказ фаолиятидаги энг муҳим жиҳат, қисқа вақт ичида ёшларни меҳнат бозоридаги талаб юқори бўлган касбларга тайёрлайди. Мономарказда қурилиш, техник мутахассислик, сервис ва хизмат кўрсатиш, компютер саводхонлиги, компютер ва молиявий саводхонлик, хорижий тиллар бўйича мутахассислар тайёрлаш кўзда тутилган.

Ўз тадбиркорлик фаолиятини, ўз бизнесини бошламоқчи бўлган ёшлар учун ҳам қулай имкониятлар яратилган. Ўқув курслар давомида тадбиркорлик ҳуқуқи, бозор иқтисодиёти, бизнесни юритиш қоидалари, молиявий саводхонлик, солиққа тортиш асослари, экспорт ва импорт операциялари, маркетинг асослари бўйича энг сўнгги замонавий билимлар бериб борилади.

Ҳамкорлик масаласида ҳам Мономарказ илғор тажрибаларга таянади. Россия, Корея, Хитой, Япония давлатларида фаолият олиб бораётган ўзбек миллатига мансуб ёшлар ҳуқуқи давлатлар томонидан кафолатланган. Бугунг кунда Мономарказ хорижий тиллар бўйича инглиз, япон, корейс, хитой ва рус тилларини ўргатишни йўлга қўйган.

АСОСИЙ МАЪЛУМОТЛАР. Аҳоли орасида ишсизлик ва камбағалликни олдини олиш мақсадида юртимизда тизимли ислохотлар фаолият юритиб келмоқда. Айниқса, Мономарказлар фаолияти алоҳида эътирофга лойиқ. 2021 йил 1 январдан бошлаб «Ишга марҳамат» мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари битирувчиларининг касбий малакасини WorldSkills стандартлари асосида баҳолаш, шунингдек баҳолашдан муваффақиятли ўтган битирувчиларга мамлакатимизда ва хорижий давлатларда тан олинадиган Skills паспорти берилиши йўлга қўйилиб ва касбий малакаси тасдиқланган битирувчиларнинг Ягона реестри шакллантирилади.

«Ишга марҳамат» мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари томонидан битирувчиларга берилган ўқишни тамомлаганликни тасдиқловчи ҳужжат ҳамда Skills паспорти ўрта махсус, касб-хунар таълими дипломи даражасига тенглаштирилиб, эгаллаган билимларни меҳнат фаолиятида амалга ошириш ҳуқуқини беради, бироқ, таълимнинг кейинги турини давом эттириш учун асос ҳисобланмайди.

«Ишга марҳамат» мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари фаолият йўналишлари Вазирлик томонидан белгиланиб, уларнинг фаолияти билан боғлиқ харажатлар, шу жумладан моддий-техник таъминлаш ва сақлаб туриш харажатлари Бандликка қўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари, хўжалик фаолияти натижасида тушган маблағлар ва қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

КАМБАҒАЛ ВА ИШСИЗ ФУҚАРОЛАР

замонавий касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитилади

Манба: ПҚ-4804, 11.08.2020 й. @huquqiyaxborot

ҚУЙДАГИЛАР ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ:

- Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда “Ишга марҳамат” мономарказлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида **Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги тизимидаги** касб-хунарга ўқитиш марказлари
- Тошкент шаҳри туманларида қисқа мuddатли касб-хунарга ўқитиш курслари
- Маҳалла аҳолисини касб-хунарга ўқитиш масканлари
- Нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасалари

Нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларини ташкил этаётган хусусий инвесторларга, жумладан, қуйдагилар ДАВЛАТ ЁРДАМИ сифатида кўрсатилади:

“Ишга марҳамат” мономарказлари ва касб-хунарга ўқитиш марказларининг бинолари **оператив бошқарувга ёки узоқ мuddатли имтиёзли ижарага берилади**

ўқув дастури ва ўқитувчиларни **мустақил танлаш ҳуқуқи берилади**

2021 йил 1 январдан “Ишга марҳамат” мономарказлари ҳамда касб-хунарга ўқитиш марказлари битирувчиларининг кабий малакаси **WorldSkills** стандартлари асосида баҳоланади

Битирувчиларга Ўзбекистон ва хорижий давлатларда тан олинадиган **Skills паспорти берилади**

Ўқишни тамомлаганликни тасдиқловчи ҳужжат ҳамда Skills паспорти **ўрта махсус, касб-хунар таълими дипломи даражасига тенглаштирилади**

Ушбу мақсадлар учун 2020 йилга ажратиладиган маблағларга қўшимча **150 млрд сўм** ажратилади

Ҳар бир ҳудудда камида биттадан “**Энг яхши касбга тайёрлаш дастури**” танлови ўтказилади. Танлов ғолибларининг лойиҳаларини молиялаштириш учун 2020 йил учун ажратиладиган маблағларга қўшимча **50 млрд сўм** ажратилади.

Янги тизим сифатида ушбу марказлар мукамаллик касб этади. Барча касбларни қамраб олган ҳолда малакали кадрларни етиштириб беради. Қурилишнинг ғишт териш, сувоқчилик, гипсокартон билан ишловчи уста, пластик профиллар билан ишловчи уста каби энг замонавий жихатларига эътибор берилиши мегаполислар қурилишида қўл келмоқда. Аёл-қизлар учун пишириқ ва тикувчиликнинг ташкилланиши уларнинг оилавий ҳаётлари учун ҳам фойдадан холи эмас.

Халқаро ривожланган давлатлар қаторида Ўзбекистон ҳам ўзининг стратегик фаолияти жараёнида инсонпарварлик сиёсатини устун қўйиш нуқтаи назаридан алоҳидалик касб этади. Мономарказларнинг ташкил қилиниши ҳам ёшлар манфаатларига хизмат қилмоқда.

ХУЛОСА. Мономарказлар фаолияти ҳақида турли хил ижобий фикрларни билдириш мумкин. Марказнинг касб-хунар ўргатиш борасида амалга ошираётган ҳаракатлари замонавий принципларга асосланади. Бу жараёнда фақатгина миллий касблар доирасида чегараланиб қолмай, чет эл лойиҳаларига ва талабларига мос келадиган кадрлар ҳам етиштириб берилмоқда. Турли чет тилларини ўрганиш курслари ҳам юқори савияда ёшларнинг тил ўрганиш малакасини оширишга хизмат қилади.

Ноанъанавийлик касб этган мономарказлар янги тизим сифатида юқори самара бериш билан бирга, қисқа вақт ичида ёшларни жаҳон андозаларига мос, замонавий касб-хунарга эга шахс сифатида келажакка тайёрлаб беради.

Мономарказлар негизида камбағал ва ишсиз фуқароларни касб-хунарга ўргатиш ва уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш бўйича республика ишчи гуруҳи давлат ва нодавлат касб-хунарга ўқитиш муассасаларининг самарали фаолият юритишини ҳамда сифатли ва халқаро стандартларга жавоб берадиган касб-хунарга ўқитиш тизими жорий этилишини ташкиллаштирган. “Ишга марҳамат” Мономарказлар фаолияти давомида ёшларнинг маданий этикетлари ҳам шаклланиб, уларнинг ахлоқий кўринишларида ҳам ижобийлик сезилмоқда.

Шунингдек ишсиз ва банд бўлмаган аҳолини меҳнат бозорининг жорий ҳамда истикболдаги эҳтиёжлари асосида қисқа муддатларда замонавий касбий кўникмаларга ўқитишнинг самарали дастурлари ишлаб чиқилиб, аҳолининг ижтимоий эҳтиёжманд тоифалари, айниқса, ногиронлиги бўлган шахсларни касб-хунарга тайёрлашда ҳам Мономарказлар ишончли ҳамкор десак, хато бўлмайди.

Иқтибосар/Сноски/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг Олий Мажлисга мурожаатномаси. 24.01.2020.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Тошкент, 2017.
3. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси. Тошкент, 1998 йил.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида”ги Қонуни. Тошкент, 1998-йил
5. Абдурахманов Қ. Экономика труда.М.: “Экзамен” 2003.
6. Абдуғаниев А., Тўламетова З. Ўзбекистоннинг меҳнат салоҳияти. Тошкент, 2000.
7. Абдурахманов Қ.ва бошқалар. Давлат хизмати персоналини бошқариш. Тошкент, 2002.
8. Абдурахманов Қ. Меҳнат иқтисодиёти. Тошкент, 2009.
9. Режабов Х. Меҳнат ва олий таълим хизматлари бозорига таъсир этувчи омиллару
10. Бейсенов С., Мухамбетов Т.Инфраструктура рынка труда. Ташкент, 1999.
11. Холмўминов Ш. Меҳнат бозори инфратузилмаси. Тошкент, 2016.
12. Маслова И. Эффективная занятость и рынок рабочей силм. Ташкент, 1992.
13. www.Lex.uz- Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси
14. www.Lex.uz- Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 11-августдаги «Камбағал ва ишсиз фуқароларни тадбиркорликка жалб қилиш, уларнинг меҳнат

- фаоллигини ошириш ва касб-хунарга ўқитишга қаратилган ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашга оид қўшимча чора тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-4804-сонли Қарори
15. www.Lex.uz- Ўзбекистон Республикаси Вазарлар Маҳкамасининг 2021 йил 11 мартдаги 132-сон «Ёшларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори.

**ИЖТИМОЙ ТАДҚИҚОТЛАР
ЖУРНАЛИ
1-МАХСУС СОН**

**ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ
ИССЛЕДОВАНИЙ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК-1**

**JOURNAL OF
SOCIAL STUDIES
SPECIAL ISSUE-1**

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000